

UNIUNEA EUROPEANA

GUVERNUL ROMANIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
SI PROTECTIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Investește în oameni !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară nr.1 „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5 “Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: **“Valorificarea identităților culturale în procesele globale”**

Beneficiar: **Academia Română**

Numărul de identificare al contractului: **POSDRU/89/1.5/S/59758**

Cercetător postdoc: Dr. Adrian Majuru

Expert coordonator: Prof.dr. Cristiana Suzana Glavce

Egalitatea de șanse și perfecționarea continuă în educația românească (1850-1950)

Perfecționarea continuă înseamnă interdisciplinaritate și anume abilitatea de a înțelege și de a sintetiza aplicat profesiei primare informații și instrumente de lucru aduse din domenii apropiat-complementare. Este ceea ce a dezvoltat și profesorul Francisc Rainer în metoda sa de cercetare antropologică, asociind cunoștințele sale practicii dezvoltate de școala sociologică creată de Dimitrie Gusti.

În articolul de față încercăm să prezentăm efortul legislatorilor dar și al oamenilor de cultură români de a dezvolta și moderniza societatea românească prin intermediul sistemului de învățământ românesc (din vechiul Regat până la 1918) și anume sincronizându-l cu sisteme similare europene. Dar mai ales, ce a însemnat în contextul acestei sincronicități de educație și pedagogie școlară, România-Europa, egalitatea de șanse pentru varietatea palierelor sociale românești și perfecționarea continuă, adică dezvoltarea deprinderilor dobândite în timpul școlarizării - de la ciclul primar la cel superior, în aceeași idee a sincronicității cu Europa.

Învățământul românesc în context european (1850-1950)

Dreptul la educație cuprins în constituții pe teritoriul României de azi a fost cerut pentru prima oară, în sensul modern pe care-l cunoaștem astăzi, acela al învățământului organizat de stat, în proiectul de constituție al revoluției valahe de la 1848-1849, proiect publicat și tradus în limba germană și franceză la Craiova de L.Fayenza. Ceea ce s-a numit „bases de la nouvelle constitution en Walachie”, decidea la art. 16 ca „înstrucția să fie egală și întregă pentru tot românul de amîndouă sexele”.¹

¹ vezi *Lycée Français-Roumain, Institut de garçons*, Autorisé par le Ministère de l'Instruction Publique, Cours primaires, Lycée complet. Ecole commerciale supérieure, Cours commerciaux du soir, section française et section grecque, sous la direction de M.N.C.A.Leautey, I.Clinciu et G.Popa-Lisseanu, professeurs au lycée Lazar, Minerva, Institut de Arte Grafice și Editură, București, 1906 și Coț, Nicolae, «Școala și mișcarea pedagogică în vechiul regat», în *Probleme ale învățământului românesc*,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Primul act constituțional care a impus acest drept la scara întregului spațiu locuit de români, a fost acela din 1923. La art. 24 din titlul II, *Despre drepturile românilor*, aflăm că „învățământul este liber în condițiunile stabilite prin legile speciale și întrucât nu va fi contrar bunelor moravuri și ordinii publice. Învățământul primar este obligator. În școlile Statului acest învățământ se va da gratuit. Statul, județele și comunele vor da ajutoare și înlesniri elevilor lipsiți de mijloace, în toate gradele învățământului, în măsura și modalitățile prevăzute de lege”.²

Constituția din 1938, impusă de regele Carol al II-lea relua în linii mari prevederile constituției precedente privind educația. La titlul II, *Despre datoriile și drepturile românilor*, art.21, se specifică: „învățământul este liber în condițiunile stabilite prin legi speciale și întru cât nu va fi contrar bunelor moravuri, ordinii publice și intereselor de stat. Învățământul primar este obligator. În școlile statului acest învățământ va fi gratuit”.³

Constituția Republicii Populare Române din 1948, la titlul III, *Drepturile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor*, sunt cuprinse libertăți noi. Articolul 21 consfințează în premieră faptul că „femeia are drepturi egale cu bărbatul în toate domeniile vieții de stat, economic, social, cultural, politic și de drept privat. La muncă egală femeia are drept de salarizare egală cu bărbatul”. În R.P.R., toți „cetățenii au drept la învățătură” iar statul „asigură îndeplinirea acestui drept prin organizarea și dezvoltarea învățământului primar obligatoriu și gratuit, prin burse de stat acordate elevilor și studenților merituoși”. Deși „predarea limbii și literaturii române este obligatorie și în școlile de orice grad” de pe teritoriul României, în circumscripțiile locuite și de populații de altă naționalitate decât cea română, se va „folosi oral și scris și limba naționalității respective sau din altă naționalitate, care cunosc limba populației locale”, în administrație și chiar justiție.⁴

Constituția din 1952, care a înlocuit-o pe aceea din 1948, păstrează „dreptul la învățătură” pentru întregul sistem de educație care este numai de stat, de la școală primară la universitate. Învățământul elementar general de șapte clase este „obligatoriu și gratuit” iar elevii și studenții merituoși „din școlile învățământului superior, mediu și elementar” primeau burse de Stat. Obligativitatea cunoașterii și învățării limbii române dispare pentru raioanele locuite și de populații de altă naționalitate decât cea română

buletinul no. 4 și Programul de Activitate pe 1928-1929 al Seminarului de Pedagogie Teoretică condus de G.G. Antonescu și Buletinul Bibliotecii Pedagogice a Casei Școalelor, Editura Casei Școalelor, București, 1928.

² *Constituția Nouă* votată de Adunarea Națională Constituantă în ședințele de la 26 și 27 martie anul 1923, Editura Scrisul Românesc, Craiova, f.a., p. 9

³ vezi «Monitorul Oficial» din 27 februarie 1938

⁴ vezi «Monitorul Oficial», partea I, nr.87 bis din 13 aprilie 1948.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

unde, „toate organele și instituțiile vor folosi oral și scris și limba naționalităților respective și vor face numiri de funcționari din rîndul naționalităților respective”.⁵

Constituția din anul 1952 a fost abrogată expres la data de 21 august 1965, cînd a fost înlocuită de un alt act constituțional.

Separat de constituțiile României moderne dintre 1850-1950, dreptul la educație a fost stabilit de legile învățămîntului din perioada amintită.

În evul mediu existau în țările române patru tipuri de școli: mănăstirești, episcopale (pentru rangurile înalte bisericești), cele pentru diaci (aveau un caracter particular) și apoi cele străine din coloniile săsești, ungurești, polone etc. Pentru cei mulți, pentru copiii prostimei, „de la trei ani în sus”, în București de pildă, puteau merge să învețe „catechismul la Sf. Nicolae, la Sf. Vineri și la Sf. Sava”. Pînă la mijlocul secolului al XIX-lea, „obligativitatea învățămîntului pentru copiii prostimei nu este indicată pe cît timp are a fi, iar pentru copiii de mazil (*boier scos din slujbă și supus la dări n.m.*), de neguțător, și de alte bresle de cînst, obligativitatea va fi de nouă ani, adică de la 3 la 12. Pentru feciorii de preoți, obligativitatea va dura 17 ani, adică pînă la vîrsta de 20 de ani”.⁶

La cumpăna secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea, pedagogia românească înregistrează un succes din perspectiva cunoașterii și respectării copilului. Acesta „nu mai este considerat ca om, cu aceleași puteri, ci i se recunoaște specificitatea, psihologia lui specială”.⁷

Pînă la 1864, în aceeași școală unde învățau copiii de mazili, neguțători și boeri, alături de copiii prostimii, existau multe bariere. Una dintre ele era foarte prezentă în organizarea încă „aristocratică” a internatului. Astfel, „fii de boier, numiți *alumnii*, locuiau în catul de sus al internatului, fii claselor de jos, numiți *stipendiști*, locuiau catul de jos. Mînceau la două mese deosebite: *alumnii* în tacîmuri aduse de acasă de la ei, «în blide de faianț sau cositor, cu față de masă așternută înaintea lor, cu șervete, gărăfi de apă și pahare de băut». *Stipendiștii* mînceau pe scîndura goală «în strachini de lut și cu linguri de lemn, iar apa lor sta în putina din care își luau de băut cu o ulcică». În casă apoi, *alumnii* ocupau băncile dintîi, iar *stipendiștii* erau relegați în cele de la fund”.⁸ Aceasta era o reglementare hotărîită prin Regulamentul Organic din 1831-1832, de cînd începe laicizarea învățămîntului în țările române

⁵ Este vorba de constituirea Regiunii Autonome Maghiare (1952-1968).

⁶ Nicoale Coț, «Școala și mișcarea pedagogică în vechiul regat», în *Probleme ale învățămîntului românesc*, buletinul no. 4 și Programul de Activitate pe 1928-1929 al Seminarului de Pedagogie Teoretică condus de G.G. Antonescu și Buletinul Bibliotecii Pedagogice a Casei Școalelor, Editura Casei Școalelor, București, 1928, pp. 168-169 și p. 185

⁷ Ibidem, p.199 „(...)Mitropolitul Stamate recomandă ca dascălii să predea materiile de învățămînt școlarilor «cătore care pogorîndu-se oareșicum dascălii și făcîndu-se și ei ca dîștii începători, metahirisesc mințile ucenicilor ca niște trepte și merg înainte de la cele știute și-i învață pe cele neștiute». Ca un corolar, și metodele disciplinare se modernizează, bătaia fiind oficial interzisă în școală”. 199)

⁸ ibidem, p. 223

UNIUNEA EUROPEANA

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Între 1850-1864, Barbu Știrbey în Muntenia și Grigore Ghica în Moldova aduc îmbunătățiri sistemului școlar și educației în general, învățământul fiind împărțit în școli primare, apoi colegii sau gimnaziile. Școlile primare erau de patru ani iar colegiile sau gimnaziile aveau șase ani. Urmau apoi facultățile.

În Moldova aceleiași perioade, Regulamentul Școlar din 1850 prevedea o grilă educațională puțin diferită de aceea a Munteniei. Urmau astfel să fie în lumea rurală școli elementare de trei ani. Astfel de școli sătești s-au înființat pe moșiile mănăstirești dar și pe moșiile boierești, „cărora nu li se mai dau hrisoave de tîrguri sau iarmaroace, decît după ce proprietarul moșiei va fi înființat școală elementară”. Pentru lumea orașului, școala elementară era de patru ani, „mai complectă, mai teoretică”. Venea apoi treapta învățaturii secundare, bifurcată în școli reale pe 5 ani, pentru „tinerii plecați către cunoștinți practice” și școli gimnaziale, viitorul liceu teoretic de șapte ani. Învățăturile „înalte” erau predate în cadrul a patru facultăți: filosofică, juridică, teologică și medicală.⁹

Profesorul Gheorghe Costa-Foru a publicat în 1860 un raport asupra organizării și legiurii școlare din țările apusene, unde învățământul de toate gradele era bine structurat, țări pe care le-a vizitat în acest scop între 1857-1858. Se dorea sincronizarea învățământului românesc cu cel european în primul rînd prin construirea unui sistem modern de învățământ după structura similară întâlnită în Europa. Materialul rezultat a servit la întocmirea legii din 1864, promulgată la 25 noiembrie 1864, de ministrul instrucțiunii de atunci, doctorul Nicolae Crețulescu.

Gheorghe Costa-Foru a introdus trei elemente fundamentale, cu ancorare în social și în planul educațional imediat, care ar fi fost de mare necesitate în țările române. Influența franceză a sistemului legislativ privind învățământul a fost și aici prezentă, Cele trei principii stabilite la 1860 de Gheorghe Costa-Foru erau:

1. Dreptul copilului la învățămînt, „fără altă restricțiune decît aceia a fireștilor limite ale aptitudinilor individuale”.
2. Pentru că „între femeie și copil este o strînsă legătură” se cerea imperios „eliminarea tiraniei bărbatului” căci „femeia singură știe a ceti în ochii copilului și a transforma lectura cărților în lecțiuni vii, plăcute și simpatice. Să lăsăm dar femeii rolul său de educatoare. Pentru aceasta trebuia ca și ea să fie cultivată în școli speciale de toate gradele”.
3. Instrucțiunea predată în familie trebuia completată cu instrucțiunea școlară.¹⁰

Legea învățămîntului de la 1864 a adus sistemului școlar românesc nu numai un caracter unitar, alături de obligativitate și gratuitate pentru primii patru ani de școală, ci a reglementat măsurile prin care urma să se realizeze unitatea școlii elementare de la sat și

⁹ ibidem, pp. 232-242

¹⁰ George Costa-Foru, «Studii asupra instrucțiunii publice», București, 1860, în ibidem, pp. 252-253

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
SI PROTECTIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
SI SPORTULUI
OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

oraș, deși, au continuat să existe discuții cu privire la acest aspect și la începuturile secolului XX. Prin această lege „pentru prima oară în legislația noastră se făcea loc unei depline egalități la învățătura a fetelor în raport cu băieții”¹¹

Pînă la următorul reper legislativ de amploare, privind modernizarea sistemul școlar între 1898-1899, prin legile ministrului Spiru Haret, au mai fost și alte încercări de modificare a legii instrucțiunii publice. Amintim aici proiectele semnate de I.Strat (1866), Alexandru Crețescu (1869), Petre Carp (1870), Christian Tell(1872) și Titu Maiorescu(1876). Au urmat apoi proiectele semnate de Vasile Conta (1880), V.A.Urechia (1881), proiectul de reformă școlară a lui D.A.Sturdza (1886) și alte proiecte similare inițiate de C.Boerescu (1889) și Titu Maiorescu (1891). Aceste încercări de reformă școlară au adus o serie de completări legii din anul 1864.

Legea învățămîntului primar-normal a suferit modificări prin proiectele lui Petru Poni din 1891, cu reveniri ulterioare în anii 1893 și 1896. Reperele generale din proiectul inițiat de Spiru Haret au cuprins toate formele de învățămînt. Școala secundară de cultură generală pentru băieți era împărțită în opt ani, pe două cicluri de cîte patru ani. Gimnaziul sau cursul inferior de liceu, cu o programă cu caracter utilitar și liceul propriu-zis, sau cursul lui superior, „cu o programă de cunoștințe comune pentru toți elevii fiecărei clase, dar și cu cunoștințe diferite pe secții”. Acestea erau în număr de trei: clasică, reală și modernă. Dacă gimnaziul „avea o existență de sine-stătătoare” iar elevii îl absolveau printr-un „examen special”, în urma căruia obțineau un „certificat de capacitate”, elevii intrați la liceu „se împărțeau pe secții, la alegere începînd cu clasa a V-a”. În clasa I de gimnaziu se dădea un concurs de admitere iar la finalul liceului, bacalaureatul.

Învățămîntul pentru fete cunoaște prin legea din anul 1864 un recul, el fiind pliat doar pe „aptitudinile și trebuințele fetelor ca viitoare mame și gospodine în familie”, și pentru motivul că fetele nu sînt „destinate a suporta aceleași greutăți ca și băieții” în decursul vieții. Apoi bacalaureatul a fost suprimat, fiind înlocuit cu un „examen general de liceu cu un juriu examinator format din profesorii școlii, cu un singur președinte luat din afară, pentru a se da autorității superioare un mijloc de control”¹²

Avem practic un învățămînt pe sexe, care în mediul urban includea și ciclul primar. În mediul rural, acolo unde elevii erau puțini, clasele erau mixte. Învățămîntul era structurat așadar, încă din epoca modernă, în școli pentru băieți și școli pentru fete. Era un învățămînt structurat pe două viteze, una masculină, pragmatică și orientată către viitor, și una feminină, destinată familiei. Curricula avea elemente obligatorii pentru ambele sexe dar și materii specifice orientărilor profesionale pentru care se pregăteau elevii. Fetele, pînă la 1900, au

¹¹ Ilie Popescu Teiușan, *Contribuții la studiul legislației școlare românești. Legea Instrucției Publice din 1864*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1963, pp. 57-77

¹² ibidem, pp. 186-189

Pentru evoluția învățămîntului românesc în secolul al XIX-lea, vezi și Nicolae Iorga, *Istoria învățămîntului românesc*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Ilie Popescu Teiușan, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971

UNIUNEA EUROPEANA

GVERNUL ROMANIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
SI PROTECTIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

fost orientate mai puțin către meserii liberale precum medicina sau profesoratul, cât pentru a devenii soții și mame bine pregătite. Ele trebuiau să se ocupe de creșterea copiilor, secondate eventual de o guvernantă, însă se considera că mama este aceea care oferă copilului primele noțiuni de cultura: lectură, pian etc.

Suntem la începutul secolului XX. Timp de 50 de ani societatea românească a recuperat decalaje culturale și socio-economice foarte mari. Desigur, învățământul a avut roulul său bine definit în diminuarea lor însă până la reușitele sale, primele împliniri le datorăm unui foarte interesant proces de sincronicitate culturală cu Europa. Explozia aceasta izbucnește îndeosebi după învingerea Rusiei în războiul Crimeei (1853-1856), moment în care Europa aduce în sfera sa de influență economică și culturală, Valahia și Moldova. Undeva între 1856 și 1870 a venit la Iași și București, dar în orașele mai mici ale principatelor române, o consistentă emigrație de populație urbană occidentală, mai mult sau mai puțin specializată și aflată în căutare de lucru. Cel mai puternic culoar a fost cel francez și datorită sprijinului acordat de Franța după 1856 în apariția statului modern român. Prin această emigrație au ajuns în școlile românești, atât colegii publice precum Sf.Sava dar și institute particulare, profesori de limbă și cultură franceză precum Frederic Dame și Ulysse de Marsillac, ca să ne referim la cei mai cunoscuți din această perioadă a începuturilor. Prima generație de profesioniști români, școliți în străinătate, copii de boieri sau de negustori, de comercianți sau liberi profesioniști dar și mulți bursieri, care s-au format în străinătate, a fost generația pașoptistă. În perioada anilor 1856-1860 erau deja întorși în țară marcând deschiderea unor profesii liberale la noi: Nicolae Krețulescu și George Severeanu erau medici, un Rosetti, inginer topograf etc. Un alt palier cultural folosit încă din secolul al XIX-lea a fost școala germană cu două repere importante Viena și Berlin, în special pentru medicină, învățământul tehnic și comercial.. Aici au ajuns încă din perioada anilor 1830-1850 copii unor negustori precum Costache Tudorache și Nicoale Woicowitz și anume la Școala Comercială Superioară din Viena. Comerțul a ajuns înaintea altor profesii liberale.

Primul student din Valahia la Școala Beaux-Arts din Paris, Secția Arhitectură a fost Iacob Melik în anul 1840. Ce este important, toți acești tineri plecați la studii se întorc acasă și majoritatea trăiesc de pe urma profesiei pentru care s-au pregătit dar mai ales se dezvoltă în continuare la nivel european. Sunt medici, avocați, profesori, arhitecți, ingineri, economiști etc care construiesc societatea modernă acasă.

Generația următoare pleacă să studieze în străinătate pe căile deja deschise de cei dinaintea lor. De pildă, Mina Minovici lăsase în urma sa, la Paris, multe contacte din perioada studiilor și zeci de studenți într-o singură generație s-au folosit de recomandările sale. Personalitățile românești marcante din medicină, economie, legislație etc., erau deopotrivă recunoscute și în străinătate. Aceasta era situația la 1900 foarte clar conturată.

Din acest moment învățământul românesc este recunoscut în Europa și se pun temeinic bazele responsabilității sociale a elitelor culturale românești în propagarea culturii. În următorii 40 de ani, mulți dintre reprezentanții acestei elite, de la Constantin Rădulescu

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
SI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Motru, Constantin Stere, Nicolae Minovici, Francisc Iosif Rainer, Dimitrie Gusti etc, au susținut conferințe publice la Ateneul Român, Fundația I.Dalles dar și în alte orașe ale țării, pentru propagarea culturii. În satul românesc se împlinea între timp dorința lui Spiru Haret și anume formarea nucleului cultural sătesc, și anume triada învățător-medic-preot. La 1856 era numai preotul iar ulterior, către 1890-1900 apare și învățătorul.

După primul război mondial, în satul românesc se întorc foarte mulți tineri cu bacalaureat și studii superioare ca profesori, institutori, medici, unii ajung primari și chiar investitori. În anii 1938-1940 învățământul românesc era aliniat la contextul european prin organizare, specializare, rezultate și mai ales prognoze. Acest lucru s-a putut împlini și ca urmare a unui accelerat proces de laicizare și modernizare a învățământului românesc, încă de la începutul secolului al XIX-lea, datorat atunci Eforiei Școlilor Civile pentru Țara Românească.

După marele război de întregire a neamului (1916-1919), noua lege a învățământului inițiată de dr. Angelescu a fost considerată „nu numai competentă, dar cuprindea și instrucțiuni care traduc în dispoziții legale principii pedagogice dintre cele mai avansate”, inclusiv „ideia regionalistă” a învățământului. Cele mai importante „preciziuni” ale legii din 1924 erau mai mult de ordin administrativ”.¹³

A urmat apoi proiectul de lege pentru reforma învățământului primar, al ministrului Instrucțiunii Publice din 1933, profesorul Dimitrie Gusti. Proiectul său era adaptat „în primul rând pe pe crearea unei școli, care să fie în serviciul omului cu o mentalitate adaptată mediului în care el trăiește”. Școala primară urma să devină „o ramură de sine stătătoare a învățământului” trebuind să fie „o instituție la îndemâna celor mulți, ca o poartă deschisă pentru ei spre un învățământ superior adaptat nevoilor lor și deci nevoilor sociale”.¹⁴

O altă figură reprezentativă pentru dezvoltarea învățământului românesc și care a susținut activ întreaga viață culturală a României a fost Nicolae Iorga. Ca ministru și ca prim ministru a avut un rol hotărâtor în alinierea învățământului din țara noastră la învățământul european.

Organizarea învățământului și legislația specifică sistemului școlar din România de până la 1947 au reprezentat unul dintre cei mai importanți factori de integrare europeană. Mulți dintre profesorii de liceu se întorseseră în țară cu licențe și doctorate susținute în Europa occidentală. Iar în situația profesorilor universitari, continuarea studiilor în Europa era aproape o cutumă pentru împlinirea carierei de orice fel. Mulți dintre profesorii universităților românești de până la 1947 au fost deschizători de drumuri pentru studenții care doreau să-și continue studiile, recomandându-i fie instituțiilor de profil unde au studiat

¹³ Stanciu Stoian, *Reforma învățământului primar, Considerațiuni pe marginea noului proiect de lege*, Tipografia «Bucovina», București, 1933, pp. 4-5

¹⁴ ibidem, p. 6 și pp. 28-29

„(...)Structura sufletească specială a majorității poporului nostru, structura sufletului țărănesc, reclama o școală care să nu se mai adreseze unui element psihologic abstract și deci inexistent, ci unuia concret, variat de la loc la loc”.(ibidem, pp. 6-7)

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

fie foștilor colegi de specialitate din străinătate. Diploma de bacalaureat precum și aceea de licență absolvite în România erau un certificat sigur pentru continuarea studiilor în Europa fără implicarea vreunei echivalări. Elitele intelectuale erau în sincron cu reperele similare din Europa și putem vorbi de o integrare europeană a României prin învățământ în acea perioadă.

Această realitate se evaporă după 1947 din cauza modificării radicale a legii învățământului în anul 1948, când, școala românească este politic îndoctrinată reformatată după modelul sovietic, deoarece societatea românească a intrat în sfera sovietică de influență. Singura limbă străină de bază prezentă în curricula școlară a fost limba rusă și abia după 1965 apar alte limbi străine. Vechile manuale sunt înlocuite cu rapiditate, apar autori sovietici de manuale școlare sau manuale copiate după cele sovietice. Dispare cu acest prilej informația de calitate și consistența culturală aa acesteia. Apoi, mulți dintre dascălii cu vechime și valoare culturală și morală au fost marginalizați și înlăturați pe criterii politice și ideologice. Școala românească a fost puternic politizată și a așa a rămas până în anul 1989.

Egalitatea de șanse a rămas un deziderat al perfecționării continue. Diferențele economice dintre regiuni, prioritățile administrațiilor și bugetelor locale, discrepanțele uriașe dintre palierele profesionale și de statut social ale adulților în privința copiilor, toate acestea, sunt foarte greu de incluz în obligațiile de armonizare legislativă și socială în România ultimilor douăzeci de ani. Rămâne numai efortul individual de a dezvolta abilități variate și variabile ale perfecționării continue.

„Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului "Valorificarea identităților culturale în procesele globale", cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/89/1.5/S/59758

Bibliografie:

1. *Lycée Français-Roumain, Institut de garçons*, Autorisé par le Ministère de l'Instruction Publique, Cours primaires, Lycée complet. Ecole commerciale supérieure, Cours commerciaux du soir, section française et section grecque, sous la direction de M.N.C.A. Leautey, I. Clinciu et G. Popa-Lisseanu, professeurs au lycée Lazar, Minerva, Institut de Arte Grafice și Editură, București, 1906
2. Conț, Nicolae, «Școala și mișcarea pedagogică în vechiul regat», în *Probleme ale învățământului românesc*, buletinul no. 4 și Programul de Activitate pe 1928-1929 al Seminarului de Pedagogie Teoretică condus de G.G. Antonescu și Buletinul Bibliotecii Pedagogice a Casei Școalelor, Editura Casei Școalelor, București, 1928.
3. *Constituția Nouă* votată de Adunarea Națională Constituantă în ședințele de la 26 și 27 martie anul 1923, Editura Scrisul Românesc, Craiova, f.a., p. 9
4. «Monitorul Oficial» din 27 februarie 1938
5. «Monitorul Oficial», partea I, nr.87 bis din 13 aprilie 1948.
6. George Costa-Foru, «Studii asupra instrucțiunii publice», București, 1860
7. Ilie Popescu Teiușan, *Contribuții la studiul legislației școlare românești. Legea Instrucției Publice din 1864*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1963
8. Nicolae Iorga, *Istoria învățământului românesc*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Ilie Popescu Teiușan, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971
9. Stanciu Stoian, *Reforma învățământului primar, Considerațiuni pe marginea noului proiect de lege*, Tipografia «Bucovina», București, 1933
10. *Ancheta învățământului secundar*, rînduită în anul al patruzecilea de înțeleaptă și glorioasă domnie a M.S.Regelui Carol I de către Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor, Mihail Vlădescu, Comisiunea de anchetă fiind alcătuită din: I. Găvănescul, președinte, I. Otescu, Em. Grigorovitză, N.D. Locusteanu, Th. Neculau, D. Cădere și H. Pantazi, secretar, Institutul de Arte Grafice și Editură „Minerva”, București, 1907.

UNIUNEA EUROPEANA

GUVERNUL ROMANIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
SI PROTECTIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

11. Bănescu, N., rectorul Universității din Cluj, «“Academia” Grecească din București și Școala lui Gheorghe Lazăr», contribuție la istoria învățământului românesc, cuvântare festivă rostită la deschiderea anului universitar 1923-24, extras din *Anuarul Universității pe 1923-24*, Institutul de Arte Grafice „Lucaeaful”, Cluj, 1925.

12. Barbu, Violeta, *De bono coniugati. O istorie a familiei din Țara Românească în secolul al XVII-lea*, Editura Meridiane, București, 2003.

13. *Constituția Nouă* votată de Adunarea Națională Constituantă în ședințele de la 26 și 27 martie anul 1923, Editura Scrisul Românesc, Craiova, f.a.

14. Cristescu, Dima, *Necesitatea instrucțiunii și educațiunii în viața socială*, teză pentru licență în Științele de Stat, Stabilimentul de Arte Grafice C. Sfetea, București, 1909.

15. Nedioglu, Gheorghe, *Cea mai veche școală românească*, f.ed., București, 1913.